

WPŁYW POWIERZCHNI UŻYTKÓW ROLNYCH ORAZ WYKSZTAŁCENIA WŁAŚCICIELA NA SPOSOBY POZYSKIWANIA INFORMACJI W WYBRANYCH GOSPODARSTWACH MAŁOPOLSKI

Michał Cupiał, Anna Szeląg-Sikora

Katedra Inżynierii Rolniczej i Informatyki, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

Streszczenie: Przedstawiono wyniki badań terenowych przeprowadzonych w gospodarstwach rolniczych na terenie Małopolski. Badania dotyczyły sposobów pozyskiwania informacji przez rolników. Odpowiedzi respondentów pozwoliły na określenie najlepszego ich zdaniem sposobu pozyskiwania informacji, niezbędnej do prowadzenia gospodarstwa.

Słowa kluczowe: informacja, rolnictwo, gospodarstwo rolne

Wprowadzenie

Informacja w rolnictwie sukcesywnie zyskuje na znaczeniu. Jest ona jednym z podstawowych warunków osiągnięcia wysokiej efektywności czynników produkcji w gospodarstwach rolniczych. Rolnik, który w swej działalności musi podejmować decyzje o znaczeniu strategicznym, taktycznym i operacyjnym, powinien mieć dostęp do aktualnej, rzetelnej i w miarę możliwości pełnej informacji o sytuacji rynkowej, o środkach produkcji, postępie biologicznym, technicznym i technologicznym [Pawlak 1999]. Im lepszy system pozyskiwania informacji tym trafniejsze decyzje można podjąć. System funkcjonujący w Polsce daleki jest jednak od ideału. Rolnik nie otrzymuje informacji na czas, dostaje ją niepełną lub zafałszowaną. Często sam nie szuka informacji i nie wie gdzie ją uzyskać. To sprawia, że podejmowane decyzje często są błędne – nie przynoszą korzyści, lecz powodują straty [Cupiał 2006a]. Dezinformacja polskich rolników tłumaczona jest m.in. złą sytuacją techniczno-organizacyjną (brakiem powszechnego dostępu do internetu, prasy tematycznej, emisją programów telewizyjnych o nie odpowiedniej porze dnia, itp.) [Cupiał 2006b]. Bardzo wiele jednak zależy od samych rolników, to oni muszą przejawiać chęć dostępu do informacji, sięgać po nią, wykazywać obiektywizm a tym samym określać jej wiarygodność.

Cel i zakres pracy

Celem pracy było określenie źródeł informacji preferowanych przez właścicieli badanych gospodarstw rolnych. Ustalenie z jakich źródeł rolnicy korzystali najchętniej oraz które darzyli największym zaufaniem. Zakresem badań objęto 90 gospodarstw rolnych z terenu województwa małopolskiego.

Charakterystyka badanych obiektów

Analizę uzyskanych wyników przeprowadzono w ujęciu globalnym (traktując badane gospodarstwa jako jedną grupę) oraz w aspekcie powierzchni użytków rolnych, wieku i poziomu wykształcenia rolników. W tym celu badane obiekty podzielono na grupy wyszczególnione w tabeli 1.

Tabela 1. Respondenci według powierzchni gospodarstwa, wieku i wykształcenia
Table 1. Respondents by the farm area, age and education level

Oznaczenie	Powierzchnia użytków rolnych [ha]				
	do 10	10,1 - 15,0	15,1 – 25,0	25,1 - 50,0	pow. 50
	I	II	III	IV	V
Liczba gospodarstw	11	19	21	28	11
Średnia [ha]	7,76	12,36	18,89	35,13	87,55
	Wiek rolników [lata]				
	do30	31 - 40	41 - 50	pow. 50	
	Liczba gospodarstw	11	37	31	11
Średnia [lata]	26,5	36,4	45,1	56,1	
	Poziom wykształcenia				
	zawodowe	średnie	wyższe		
	Liczba gospodarstw	47	36	7	

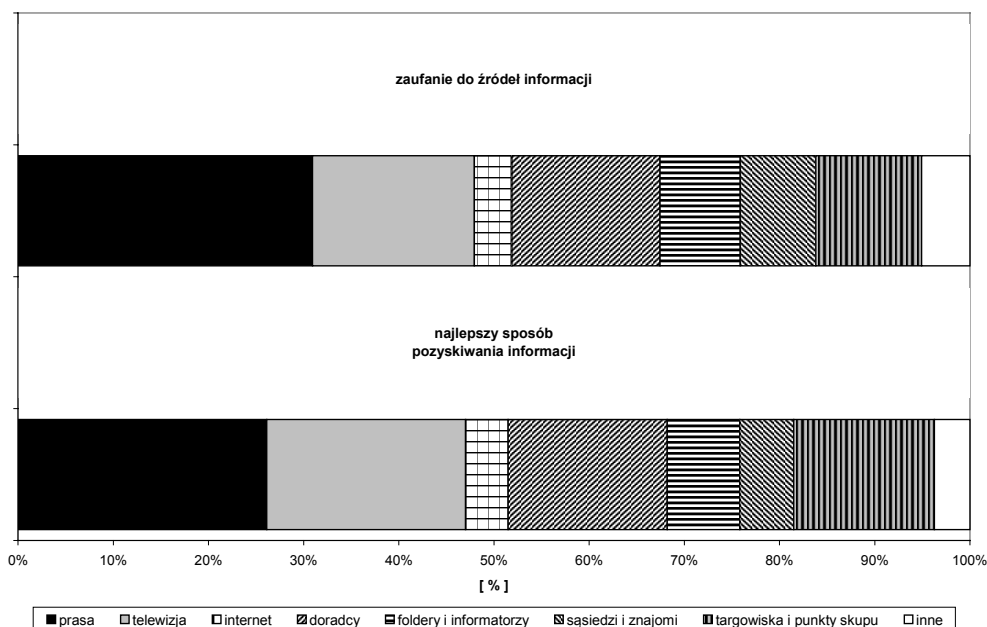
Podział na grupy obszarowe gospodarstw odzwierciedla w znacznym stopniu sposób traktowania działalności rolniczej przez respondentów. I tak, dla rolników posiadających gospodarstwo o powierzchni poniżej 10 ha UR, jest to z reguły dodatkowe źródło dochodu, dla posiadających większe gospodarstwa dochód z działalności rolniczej dominuje, a w grupie gospodarstw największych staje się jedynym źródłem utrzymania.

Można zakładać, że na sposób podejścia do informacji, bardzo istotny wpływ ma wiek i wykształcenie rolników. Podział na przedziały wiekowe ma za zadanie grupowanie rolników, którzy będąc w zbliżonym do siebie wieku, powinni reagować w podobny sposób na informacje.

Wyniki badań

Odpowiedzi respondentów pozwoliły na określenie najlepszego ich zdaniem sposobu pozyskiwania informacji, niezbędnej do prowadzenia gospodarstwa. Uzupełnieniem tego pytania było określenie, jakim zaufaniem respondenci darzą poszczególne źródła informacji.

Na rysunku 1 przedstawiono opinie rolników na temat sposobów pozyskiwania informacji, bez uprzedniego podziału badanych gospodarstw na poszczególne grupy.

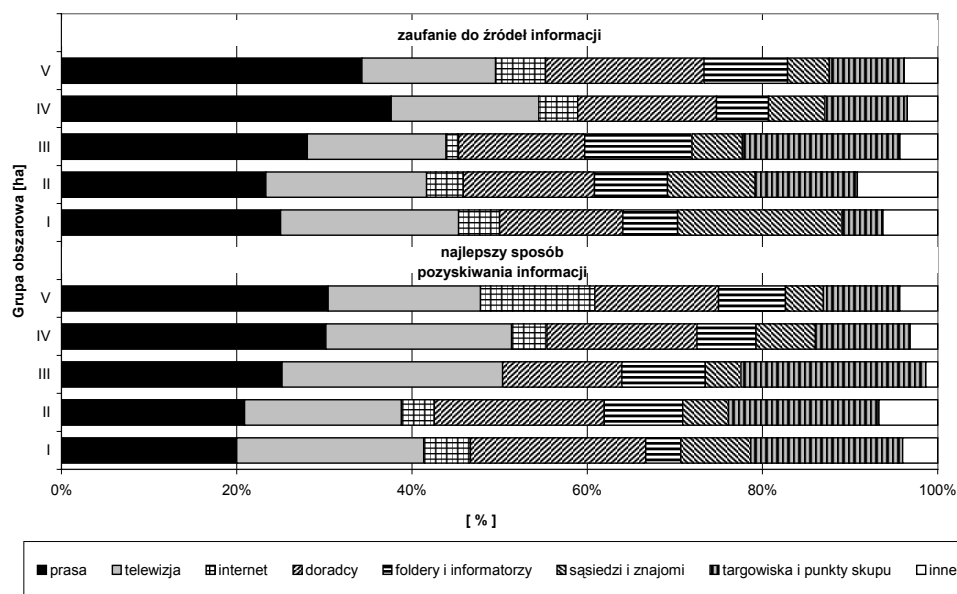

Rys. 1. Opinia rolników na temat sposobów pozyskiwania informacji
 Fig. 1. Farmers' opinions of the means of acquiring information

Za najlepszy sposób pozyskiwania informacji rolnicy uznali prasę (ogólnotematyczną oraz wydawnictwa dla rolników). Na kolejnych miejscach rolnicy stawiają telewizję, informacje uzyskiwaną od doradców a także pozyskiwaną na targowiskach i punktach skupu.

Udział rolników preferujących prasę rośnie wraz ze wzrostem powierzchni gospodarstw (rys. 2). Przyczyną tego jest to, że rolnicy większych gospodarstw, dla których gospodarstwo jest podstawowym i jedynym źródłem utrzymania czytają prasę fachową, aby podnieść produktywność swoich gospodarstw. Zastanawiający jest fakt, że informacja internetowa nie jest doceniana w gospodarstwach, zarówno dużych jak i małych. Prawdopodobnie jednak, to właśnie ta forma zdobywania informacji będzie w przyszłości zyskiwała na znaczeniu, mimo iż obecnie wymienił ją niewielki odsetek ankietowanych.

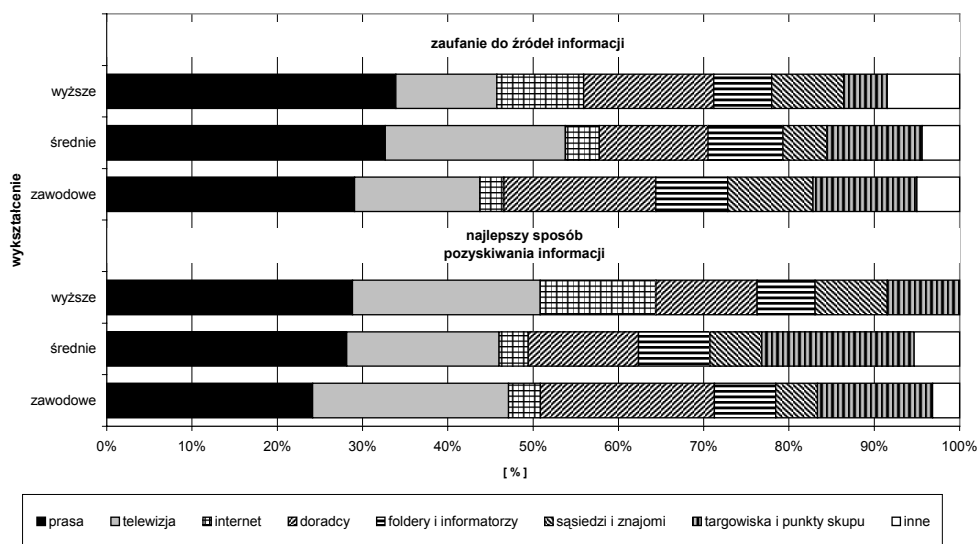
Określenie najlepszego sposobu pozyskiwania informacji nie zawsze pokrywa się z zaufaniem, jakim rolnicy darzą poszczególne jej źródła. Również tu największym zaufaniem cieszy się prasa a także telewizja i doradcy. Ciekawe jest, że w pierwszej grupie obszarowej sąsiedzi i znajomi obdarzani są dużym zaufaniem przez rolników, którzy jednocześnie nie uznali ich za najlepszy sposób pozyskiwania informacji. Inaczej wygląda opinia rolników na temat targowisk i punktów skupu. Nie cieszą się one zbyt dużym zaufaniem (zwłaszcza w mniejszych gospodarstwach) a jednocześnie przez tych samych rolników określane są jako najlepszy sposób pozyskiwania informacji.

Rys. 2. Opinia rolników na temat sposobów pozyskiwania informacji w grupach obszarowych
 Fig. 2. Farmers' opinions of the means of acquiring information – area groups

Na rysunku 3 przedstawiona została opinia rolników na temat sposobów pozyskiwania informacji w zależności od wykształcenia. Zauważyć tu można wzrost zainteresowania prasą fachową wraz ze wzrostem wykształcenia. Zgodnie z przewidywaniami rolnicy lepiej wykształceni więcej czytają, a także obdarzają prasę większym zaufaniem. Mimo dość dużego udziału telewizji największe zaufanie mają do niej osoby z wykształceniem średnim. Zarówno osoby z wyższym jak i zawodowym mają znacznie ograniczone zaufanie do prezentowanych tam treści. Na uwagę zasługuje fakt, że rolnicy z wyższym wykształceniem znacznie bardziej, niż mniej wykształceni, doceniają znaczenie internetu jako źródła informacji. Jest to widoczne zarówno w odpowiedziach na pytanie o najlepszy sposób pozyskiwania informacji jak i dotyczący stopnia zaufania. Jednocześnie wraz ze wzrostem wykształcenia maleje zaufanie do targowisk i punktów skupu.

Badania nie wykazały istotnych różnic w sposobie pozyskiwania informacji w poszczególnych grupach wiekowych. Różnice pomiędzy odpowiedziami respondentów w różnym wieku były niewielkie. Nie potwierdziły się więc przypuszczenia, że rolnicy starsi będą w mniejszym stopniu doceniać rolę informacji. Nawet nowoczesny nośnik informacji jak internet jest w ich gospodarstwach wykorzystywany i doceniany. Prawdopodobnie, w wielu przypadkach pomocą służą młodszy członkowie rodziny (np. dzieci, które w szkole zdobywają wiedzę dotyczącą technologii informacyjnych).

Rys. 3. Opinia rolników na temat sposobów pozyskiwania informacji w zależności od wykształcenia
 Fig. 3. Farmers' opinions of the means of acquiring information, depending on their level of education

Podsumowanie

Badania wykazały, że rolnicy doceniają rolę informacji w procesie prowadzenia działalności rolniczej. Potwierdzeniem tego są licznie wymieniane źródła informacji z których korzystają. Najbardziej popularna jest prasa tematyczna, która zarazem cieszy się największym zaufaniem respondentów. Zwłaszcza widoczne jest to w przypadku gospodarstw większych oraz z wyższym wykształceniem. Bardzo chętnie rolnicy zdobywają informacje poprzez telewizję, doradców oraz w czasie pobytu na targowiskach i punktach skupu. Stosunkowo niewielu z nich (zwłaszcza z niższym wykształceniem) docenia znaczenie internetu. Jednak jak wskazują doświadczenia z innych dziedzin życia, to ta forma w przyszłości będzie odgrywać dominującą rolę. Na pewno wpływ będzie miał na to coraz powszechniejszy i tańszy dostęp do internetu.

Bibliografia

- Cupiał M. 2006a. Systemy wspomaganie decyzji dla gospodarstw rolniczych (rozprawa habilitacyjna). Inżynieria Rolnicza. Nr 9(84). s. 13.
 Cupiał M. 2006b. Potrzeby informacyjne gospodarstw rolnych Małopolski. Inżynieria Rolnicza. Nr 9. s. 185-190.
 Pawlak J. 1999. Rolnictwo a informacja. Inżynieria Rolnicza. Nr 1. s. 39-46.

EFFECTS OF THE AGRICULTURAL LAND AREA AND FARMER'S EDUCATION ON THE MEANS OF ACQUIRING INFORMATION ON SELECTED FARMS OF LITTLE POLAND PROVINCE

Abstract. The results of field studies carried out on farms in Little Poland province are presented. The survey conducted among the farmers concerned the means of acquiring information. The answers of the respondents have made it possible to determine the best, in their opinion, way of getting information necessary to operate the farm.

Key words: information, agriculture, farm

Adres do korespondencji:

Michał Cupiał; e-mail: cupial@ar.krakow.pl
Katedra Inżynierii Rolniczej i Informatyki
Uniwersytet Rolniczy w Krakowie
ul. Balicka 116 B
30-149 Kraków